

ZuivelNL
KETENORGANISATIE VAN DE ZUIVELSECTOR

Zuivel in Cijfers

2019

Economische betekenis, Marktbeeld,
Melkveehouderij, Industrie,
Duurzaamheid, Handel, Consumptie

2019

De publicatie Zuivel in Cijfers biedt een cijfermatig overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse zuivelsector in 2019 en is onderverdeeld in acht onderwerpen:

- **Nederland Zuiveland • Economische betekenis**
- **Marktbeeld • Melkveehouderij • Industrie**
- **Duurzaamheid • Handel • Consumptie**

Tabellen met gedetailleerde statistische informatie zijn te raadplegen op de website van ZuivelNL (www.zuivelnl.org). De cijfers over het jaar 2019 hebben een voorlopig karakter, maar zullen weinig afwijken van de definitieve cijfers.

Overname van gegevens uit deze publicatie is toegestaan met bronvermelding. Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

NEDERLAND ZUIVELLAND

Moderne sector

Nederland staat wereldwijd bekend als een zuiveland. De productie en consumptie van melk, boter en kaas kent een lange traditie en het karakteristieke weidelandschap met koeien en windmolens is onlosmakelijk verbonden met de beeldvorming over ons land. Achter dit beeld schuilt een moderne sector, met oog voor mens, dier en omgeving. Zij vormt één van de grootste en meest vitale landbouwsectoren in Nederland en levert een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie.

De Nederlandse zuivelsector is één van de koplopers in de internationale zuivelwereld. De sector heeft daarvoor een ijzersterk imago en goede toegang tot belangrijke (groei)markten.

Een grotere doelmatigheid op melkveebedrijven en in de productie-locaties blijft noodzakelijk vanuit kostprijsperspectief én om internationaal concurrerend te kunnen blijven werken. Daarbij zijn onderscheidende productkwaliteit, voedselveiligheid, diergezondheid, dierenwelzijn en

duurzame ontwikkeling belangrijke voorwaarden. Het vakmanschap van melkveehouders, in de zuivelindustrie en in toeleverende sectoren is bepalend voor de succesvolle ontwikkeling van de sector.

Einde melkquotering van grote invloed

De afschaffing van de melkquotering eind maart 2015 en het in algemene zin kansrijke perspectief op de mondiale zuivelmarkt gaven binnen de melkveehouderij en zuivelindustrie een impuls aan nieuwe investeringen, gericht op capaciteitsgroei via modernisering, uitbreiding en nieuwbouw. De sterke groei van de melkveehouderij, en daarmee van de melkveestapel, leidde echter tot een overschrijding van het door de Europese Commissie voor Nederland vastgestelde fosfaatproductieplafond in 2015 en 2016. Om de fosfaatproductie terug te dringen trad in 2017 het fosfaatreductieplan in werking en is vanaf 1 januari 2018 het fosfaatrechtstelsel van toepassing. Onder druk van deze maatregelen is de melkveestapel inmiddels weer teruggebracht tot op het niveau van rond

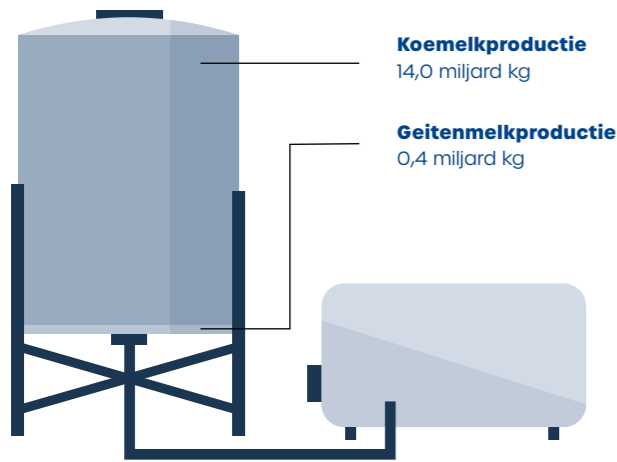
de afschaffing van de quotering, waardoor de fosfaatproductie ruimschoots onder het toegestane sectorplafond is gedaald.

Toekomstgericht door een duurzame, economisch verantwoorde ontwikkeling

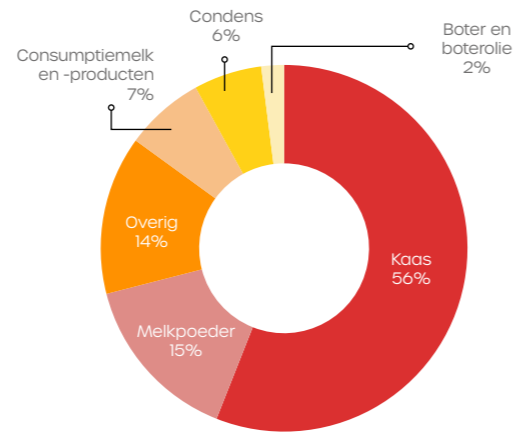
De komende jaren zal de Nederlandse melkveehouderij zich blijven richten op een gezonde, evenwichtige ontwikkeling binnen de milieugrenzen, waarbij een verdere reductie in de uitstoot van stikstof en broeikasgassen belangrijke aandachtspunten zijn. Ook binnen de zuivelindustrie hebben klimaatgerelateerde maatregelen, in het bijzonder broeikasgasreductie en energiebeleid, in toenemende mate impact op ondernemingen.

Voor zowel zuivelindustrie als melkveehouderij geldt dat zij op een economisch verantwoorde wijze een positieve bijdrage willen leveren aan de realisatie van de nationale klimaatdoelstellingen, die volgen uit het mondiale klimaatakkoord van Parijs (2015).

MELKPRODUCTIE

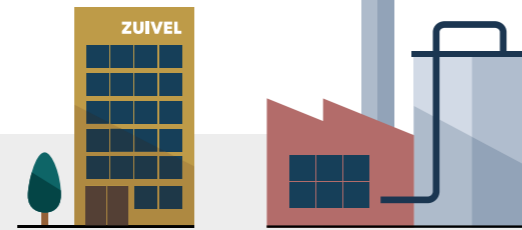

MELKVERWERKING

25
Zuivelondernemingen

53
Zuivelfabrieken

1,6 miljoen
Melk- en kalfkoeien

0,5 miljoen
Melkgeiten

16.260
Melkvee-
bedrijven
met koeien

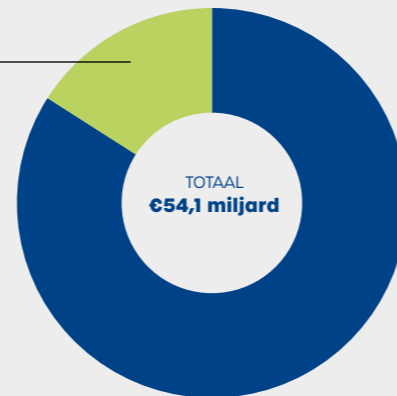
580
Melkvee-
bedrijven
met geiten

AANTAL
MELKVEEBEDRIJVEN
IN NEDERLAND

BIJDRAGE AGRO & FOOD
AAN ECONOMIE

€7,6 miljard
Aandeel
zuivelsector

WERKGELEGENHEID MELKVEE-
HOUDERIJ EN ZUIVELINDUSTRIE

49.000
fte

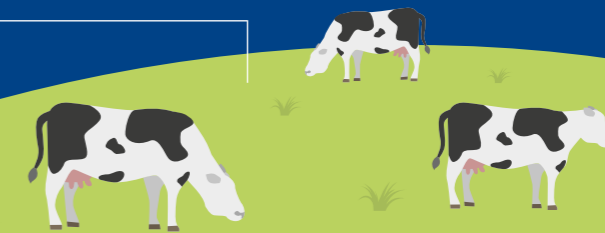
TOTAAL OPPERVLAKTE
GRASLAND EN SNIJMAIS
1,1 miljoen hectare

DIT IS 26,3% VAN
DE OPPERVLAKTE
VAN NEDERLAND

EXPORTWAARDE
€7,8 miljard

7,1% bijdrage aan handelsbalans

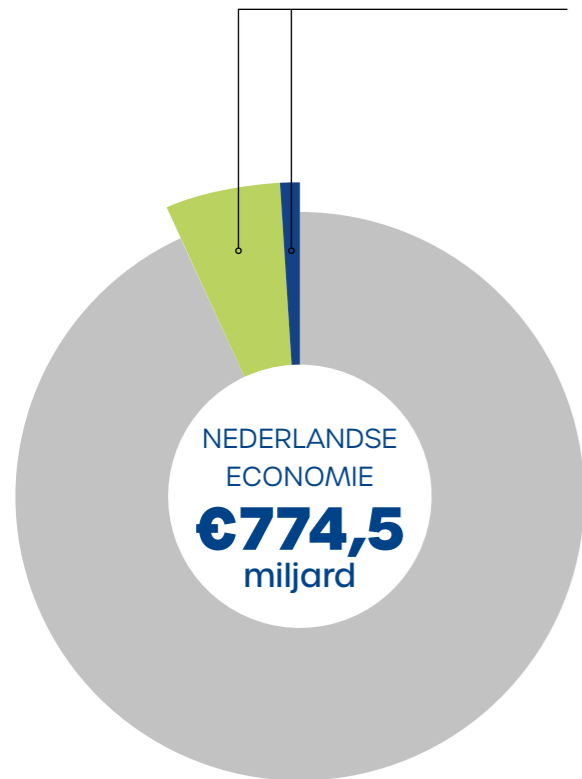
83%
MELKVEEBEDRIJVEN
MET WEIDEGANG

Zuivelsector in vogelvlucht

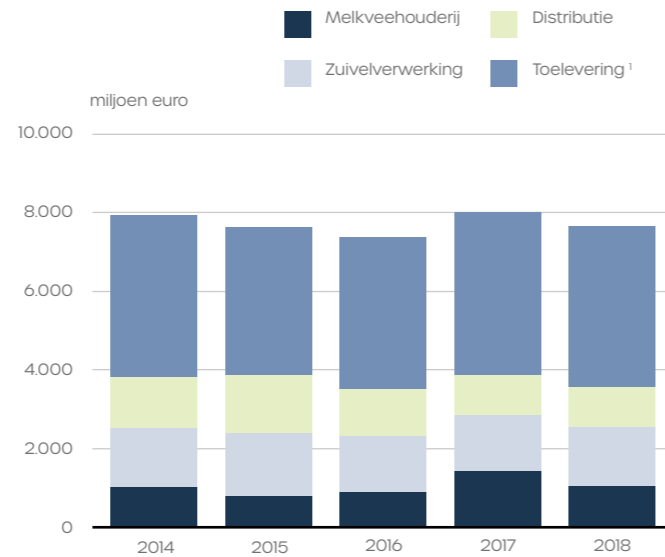
Economische betekenis

BIJDRAGE AGRO & FOOD AAN ECONOMIE IN 2018

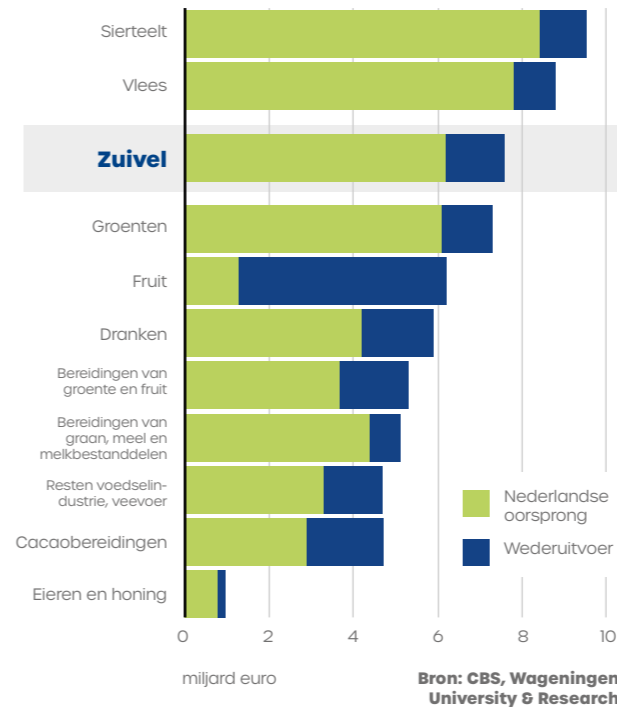
Agro & Food draagt voor **€54,1 miljard (7,0%)** bij aan de Nederlandse economie, waarvan **7,6 miljard (1,0%)** betrekking heeft op zuivel.

TOEGEVOEGDE WAARDE NEDERLANDSE ZUIVELCOMPLEX

¹Onder andere agrarische en financiële dienstverlening, nutsbedrijven en uitzendbureaus
Bron: Wageningen University & Research

EXPORTWAARDE LANDBOUWPRODUCTEN

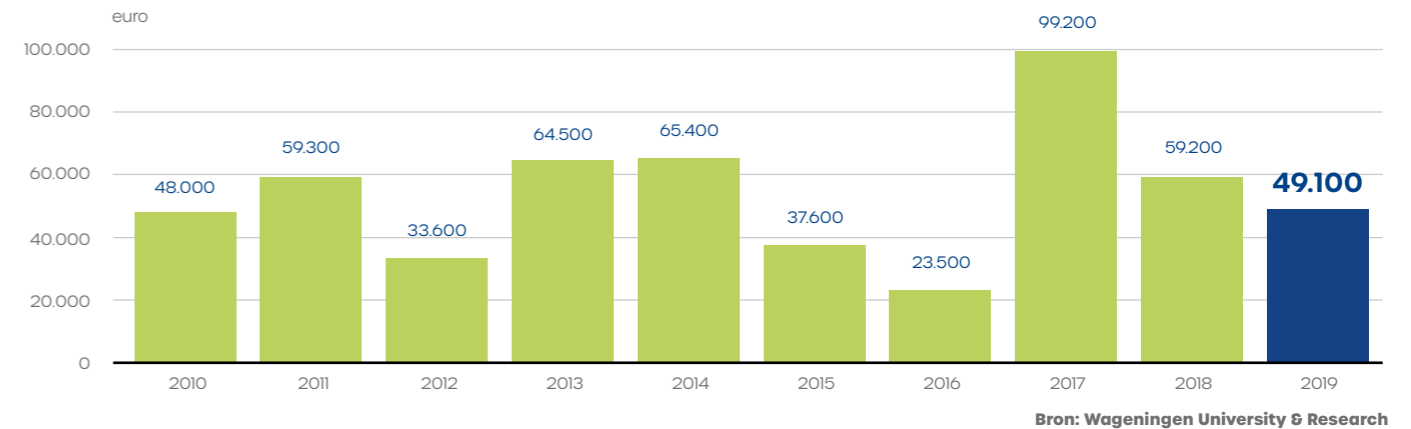
EXPORTWAARDE ZUIVEL

miljard euro

	Nederlandse oorsprong	Wederuitvoer	Totaal
Melk en room	0,7	0,1	0,7
Geconcentreerde melkproducten	1,2	0,2	1,4
Gefermenteerde melkproducten	0,1	0,0	0,1
Weiprodukten en melkproteïneconcentraten	0,3	0,1	0,4
Boter en -olie	0,8	0,5	1,4
Kaas	3,1	0,5	3,7
Totaal	6,2	1,4	7,6

Bron: CBS

MELKVEEBEDRIJVEN - ONTWIKKELING INKOMEN UIT BEDRIJF

**MELKPRODUCTIE
PER LAND 2018,
IN KG PER HOOFD
VAN DE BEVOLKING**

Cijfers gebaseerd op de
koe- en buffelmelkproductie.

NOORD- EN CENTRAAL-AMERIKA

Verenigde Staten	302
Canada	274
Mexico	98

ZUID-AMERIKA

Uruguay	705
Argentinië	244
Brazilië	165
Colombia	151
Chili	140
Venezuela	62

EU-28

Ierland	1.623
Denemarken	989
Nederland	826
Litouwen	541
Duitsland	398
Frankrijk	386
Polen	374
België	365
Verenigd Koninkrijk	230
Italië	207
Overig EU-28	212
GEMIDDELD EU-28	326

OVERIG EUROPA

Wit-Rusland	775
Zwitserland	459
Oekraïne	227
Rusland	210

AFRIKA

Kenia	73
Zuid-Afrika	61
Algerije	59
Egypte	59
Nigeria	3

MIDDEN-OOSTEN

Turkije	244
Israël	191
Iran	119
Saudi-Arabië	64
Ver. Arab. Emiraten	4

OCEANIË

Nieuw-Zeeland	4.671
Australië	354

AZIË

Pakistan	218
India	134
Japan	57
Zuid-Korea	40
China	23
Thailand	18
Vietnam	10
Indonesië	3
Maleisië	1
Filippijnen	0

Bron: ZuivelNL, IDF, UN

Per capita

Nieuw-Zeeland: **4.671**
 Nederland: **826**
 EU-28: **326**
 China: **23**
 Wereldwijd: **109**

Marktbeeld

Marktprijzen 2019

De zuivelmarkt stond in 2019 in het teken van het sterke herstel van de eiwitprijzen. Dankzij de volledige afbouw van de interventievoorraden werd het gewone vraag en aanbod mechanisme weer van toepassing op mager melkpoeder. De vetprijzen daarentegen stonden een groot deel van het jaar onder druk en daalden verder. Deze prijsdaling was al in de tweede helft van 2018 ingezet.

De EU-botermarkt veerde in januari op, nadat in december 2018 een einde kwam aan de prijsdaling. In februari en maart verzwakte de markt echter weer en daalden de prijzen. Een beperkte vraag en een ruim aanbod, o.a. veroorzaakt door hoge voorraden, lagen hieraan ten grondslag. Na een tijdelijke stabilisering van de boternotering in april zorgden deze factoren vanaf medio mei opnieuw voor een verzwakking van de prijs. Prijzen daalden tot half augustus, om vervolgens weer licht te stijgen tot medio oktober. Hierna volgde tot het einde van het jaar een periode

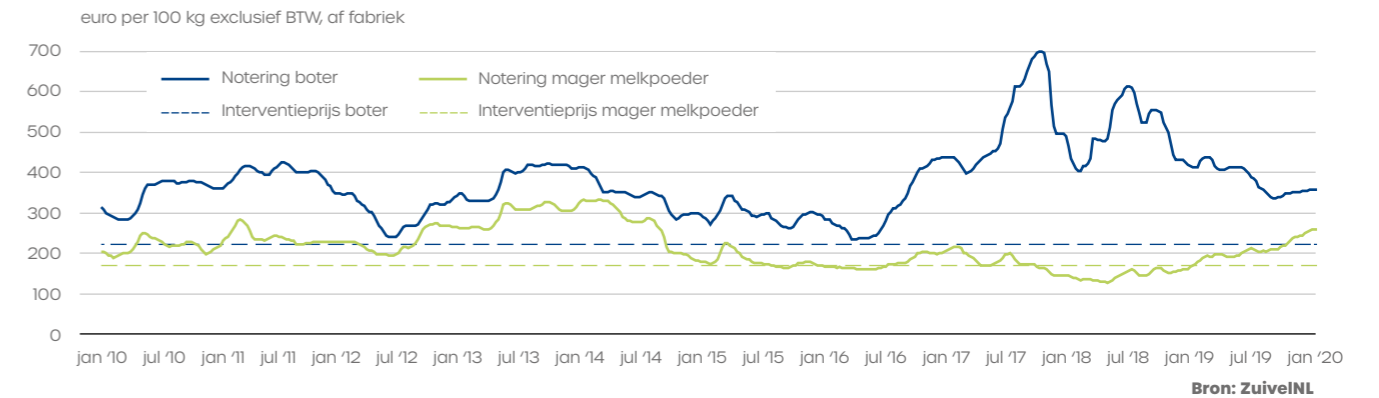
met vrijwel gelijkblijvende prijzen, op een niveau van net boven het langjarig gemiddelde. Het prijsniveau van Europese boter lag vanaf maart/april tot aan november ruim onder het prijsniveau van de wereldmarkt. Dit zorgde met name in het derde en vierde kwartaal voor een sterke groei in de exportvraag.

De notering van mager melkpoeder nam in januari en februari dankzij een goede vraag verder toe. In deze maanden werd de resterende EU-interventievoorraad nagenoeg volledig verkocht. Eind februari was er nog een klein volume interventiepoeder over, dat in de maanden daarna werd verkocht. De prijs stabiliseerde in maart en april. Het marktbeeld was tijdens deze maanden rustig. Dankzij een verdere vraagontwikkeling vanuit de exportmarkten ontstond er vanaf de tweede helft van april tot eind mei ruimte voor een opwaartse beweging van de prijs. Na een lichte terugval in juni steeg de notering vanaf juli tot eind november bijna onafgebroken verder door. Dit kwam door een

onveranderd goede vraag, in met name Azië, en een beperkt aanbod door de achterblijvende ontwikkeling van de melkplas. De melkaanvoer in de belangrijkste exporterende landen nam in 2019 namelijk nauwelijks toe (+0,1%). In december stabiliseerde het prijsniveau door toegenomen concurrentie met mager melkpoeder uit de VS en groeiende weerstand bij kopers tegen het hoge prijsniveau van Europees product.

Het gemiddelde prijsniveau van eiwit gerelateerde producten lag in 2019 uiteindelijk fors hoger dan in 2018. De gemiddelde notering van mager melkpoeder steeg met ruim 43%. Bij vol melkpoeder werkte de stijging van de eiwitcomponent harder door dan de daling van de vetcomponent. Hierdoor nam de gemiddelde notering van vol melkpoeder in 2019 met meer dan 9% toe. De gemiddelde prijs van boter daalde met bijna 24%. De gemiddelde prijs van kaas steeg in 2019 met 2% en weipoeder met 1%.

NEDERLANDSE NOTERING BOTER EN MAGER MELKPOEDER

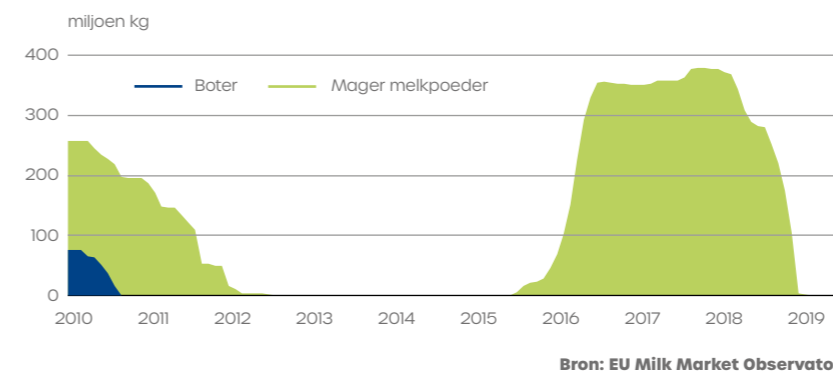
ONTWIKKELING MELKAANVOER IN BELANGRIJKSTE EXPORTERENDE LANDE

Argentinië, Australië, Brazilië, Canada, Chili, EU-28, Nieuw-Zeeland, Turkije, Uruguay en de VS

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Melkaanvoer (x miljard kg.)	301	310	316	318	331	337	336	342	346	347
Procentuele ontwikkeling t.o.v. jaar daarvoor	2,2%	3,1%	2,2%	0,4%	4,2%	1,8%	-0,3%	1,8%	1,4%	0,1%

Bron: Eurostat, RVO.nl, nationale statistieken

INTERVENTIEVOORRADEN IN DE EU-28

INTERNATIONALE MELKPRIJSVERGELIJKING

euro per 100 kg

ONDERNEMING	LAND	2018	2019	2019/2018
Granarolo (Noord)	Italië	38,37	39,24	2,3%
FrieslandCampina	Nederland	36,07	36,49	1,2%
Valio	Finland	36,74	36,46	-0,8%
Sodiaal (Pas de Calais)	Frankrijk	34,89	35,50	1,8%
Savencia (Basse Normandie)	Frankrijk	33,69	35,17	4,4%
Danone (Pas de Calais)	Frankrijk	34,55	35,04	1,4%
Lactalis (Pays de la Loire)	Frankrijk	33,98	34,89	2,7%
Hochwald Milch eG	Duitland	34,41	34,37	-0,1%
Arla Foods DK	Denemarken	35,50	34,02	-4,2%
Müller (Leppersdorf)	Duitsland	33,02	33,46	1,3%
Saputo Dairy UK	Verenigd Koninkrijk	32,66	32,92	0,8%
Milcobel	België	32,75	32,36	-1,2%
DMK Deutsches Milchkontor eG	Duitsland	32,96	32,33	-1,9%
Kerry Agribusiness	Ierland	32,51	31,04	-4,5%
Dairygold	Ierland	32,76	30,89	-5,7%
Glanbia	Ierland	32,59	30,76	-5,6%
GEMIDDELDE MELKPRIJS		34,22	34,06	-0,5%
Capsa Food	Spanje	-	31,14	-
Emmi	Zwitserland	48,23	51,60	7,0%
Fonterra	Nieuw-Zeeland	29,01	31,19	7,5%
USA klasse III	Verenigde Staten	31,49	38,16	21,2%

Prijzen voor standaard melk met 4,2% vet en 3,4% eiwit bij een jaarleverantie 1.000.000 kg melk. (exclusief btw, inclusief nabetalingen en exclusief toeslagen voor bijzondere melkstromen)

Bron: LTO (www.milkprices.nl)

Melkprijzen

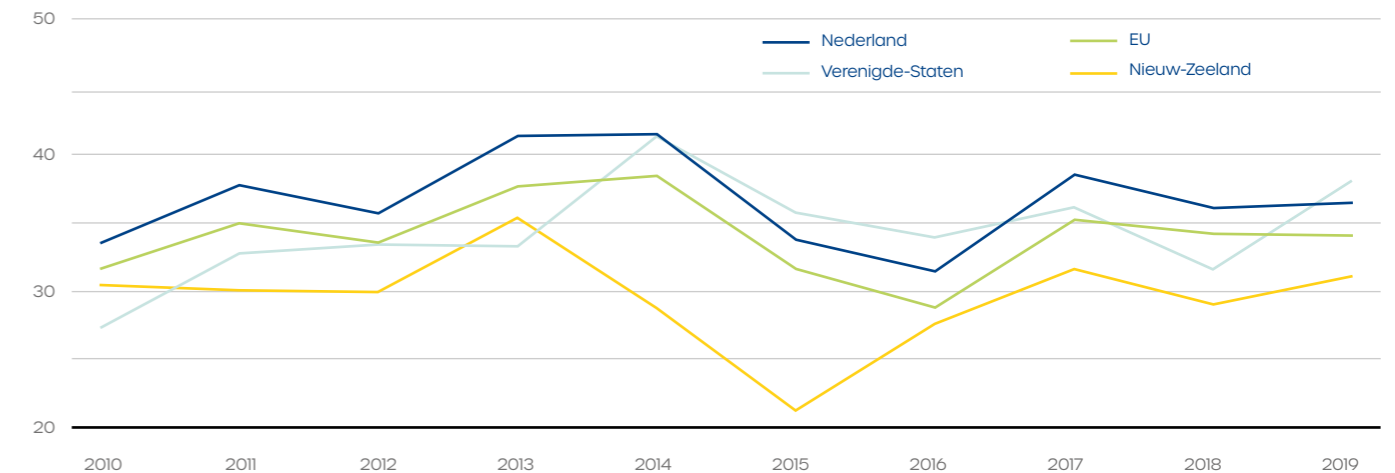
De Nederlandse voorschotmelkprijzen lieten gedurende het grootste deel van het jaar een licht dalende trend zien. Het positieve effect van de sterk

gestegen eiwitprijzen werd volledig opgeheven door de fors gedaalde vetprijzen. De melkprijs bereikte het laagste punt in oktober, waarna deze in de laatste twee maanden

een stijging liet zien. Het herstel in de vetprijzen vanaf augustus en de doorzettende stijging van de eiwitprijzen lagen hieraan ten grondslag.

MELKPRIJS NEDERLAND IN VERGELIJKING MET DE EU, NIEUW-ZEELAND EN DE VS

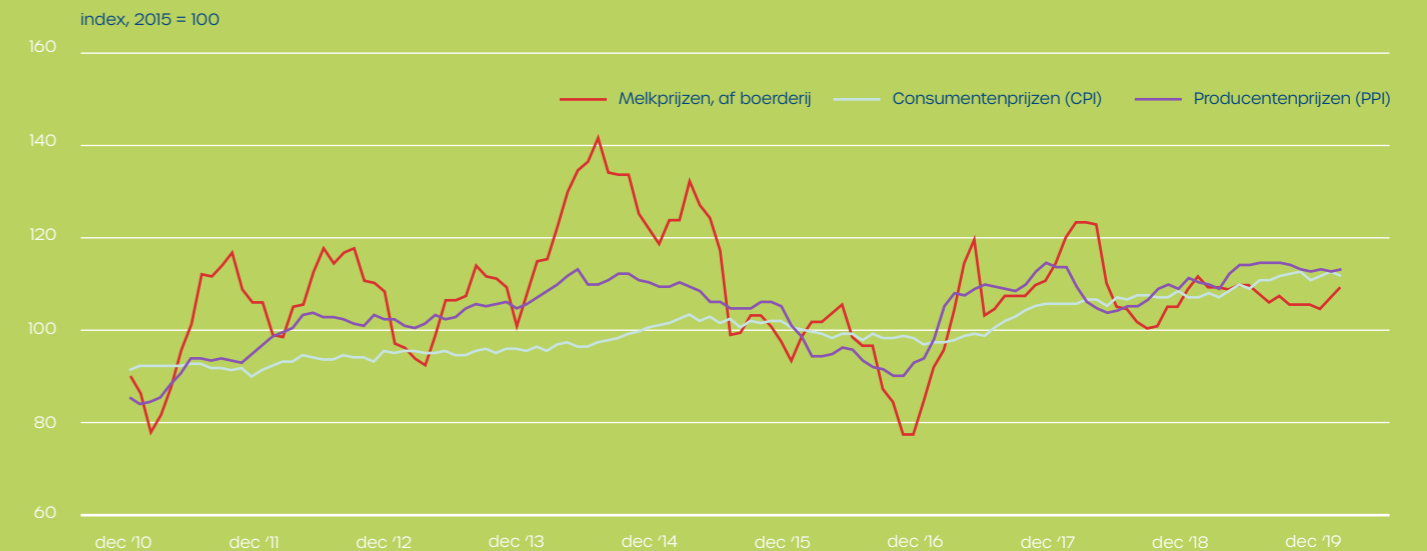
euro per 100 kg

Prijzen voor standaard melk met 4,2% vet en 3,4% eiwit bij een jaarleverantie 1.000.000 kg melk. (exclusief btw, inclusief nabetalingen en exclusief toeslagen voor bijzondere melkstromen)

Bron: LTO (www.milkprices.nl)

PRIJSONTWIKKELING ZUIVEL PER SCHAKEL IN DE KETEN

Bron: CBS, Wageningen University & Research

Melkveehouderij

Melkproductie

De Nederlandse melkproductie daalde in 2019 met 0,7% tot een volume van net onder de 14 miljard kg. De afname was minder sterk dan in 2018, doordat Nederlandse melkveehouders vanaf augustus meer gingen melken. Hiermee kwam een einde aan een periode van krimp, die anderhalf jaar had geduurd. Deze groei in de tweede helft van 2019 was niet meer dan een gedeeltelijk herstel van de sterke daling, die het jaar daarvoor plaatsvond als gevolg van de fosfaatregulering en het na-ijleffect van de grote droogte in de zomerperiode. De melkveestapel kromp voor het derde jaar op rij. Volgens het CBS telde Nederland begin april 2019 1,58 miljoen melk- en kalfkoeien, 44 duizend minder (-3%) dan in 2018. De Nederlandse melkveehouders beperkten de daling in de melkproductie door de gemiddelde

melkgift per koe verder te verhogen. Deze kwam in 2019 uit op 8.870 kg per koe, ruim 2% hoger dan in 2018.

Schaalgrootte

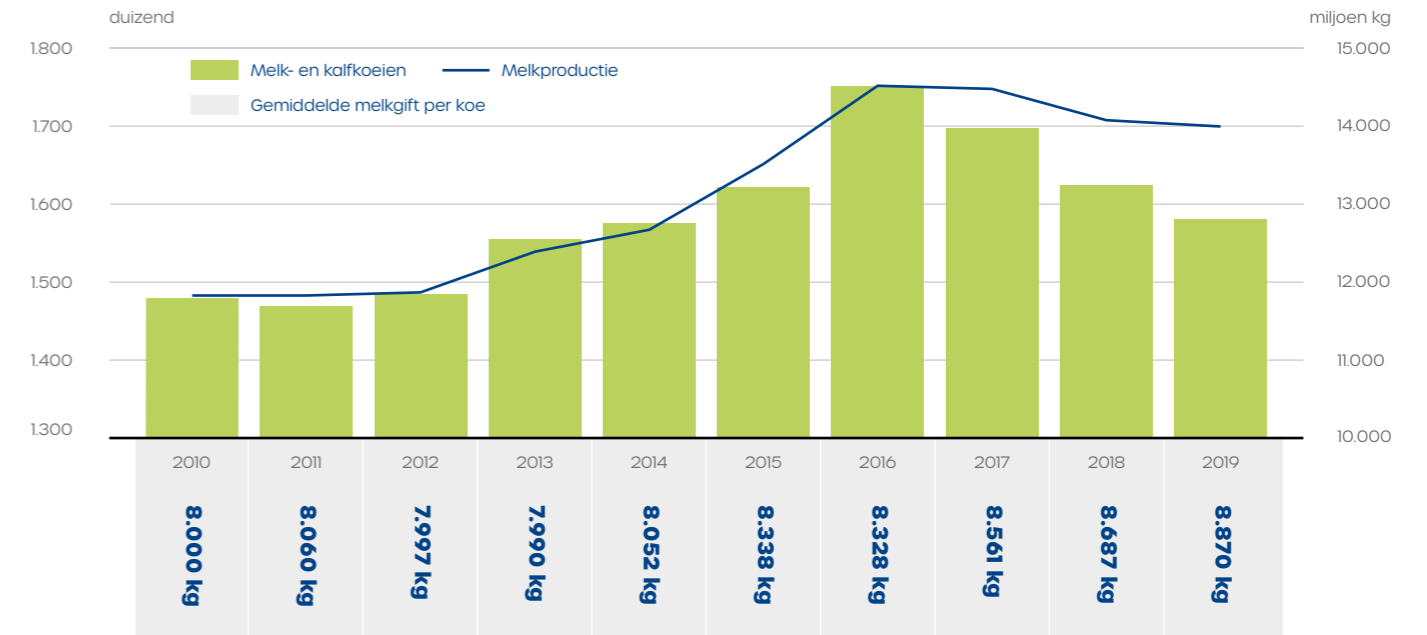
De structuurontwikkeling binnen de melkveehouderij kenmerkt zich al decennia door een afnemend aantal melkveebedrijven. In de periode vanaf 2010 stopten jaarlijks gemiddeld meer dan 2% van de bedrijven. Door de fosfaatwetgeving lag het percentage bedrijven dat stopte de laatste jaren hoger dan in de jaren van het quotum-tijdperk. Volgens het CBS nam in 2019 het aantal melkveehouders met meer dan 4% af tot 16.260.

Door de fosfaatwetgeving is er sinds 2017 nauwelijks groei ruimte meer voor de melkveebedrijven. Dit blijkt ook wel uit de ontwikkeling van het aantal melkveehouders groter dan

100 melk- en kalfkoeien. Tot en met 2016 was er sprake van een structurele toename in het aantal bedrijven in deze grootteklasse. Vanaf 2017 was echter als gevolg van de opgelegde krimp van de melkveestapel een daling waarneembaar. In 2019 telde Nederland 6.200 melkveehouders groter dan 100 melkkoeien, ruim 800 (-12%) minder dan in 2016.

Een gemiddeld melkveebedrijf in 2019 produceerde met 97 melk- en kalfkoeien bijna 861 duizend kg melk. De gemiddelde bedrijfsgrootte qua aantal koeien is hiermee weer gelijk aan het jaar 2016, toen nog geen sprake was van fosfaatwetgeving. Ten opzichte van datzelfde jaar wordt er per bedrijf wel meer melk geproduceerd. Dit komt door de stijging van de gemiddelde melkproductie per koe.

MELKPRODUCTIE EN MELKVEESTAPEL

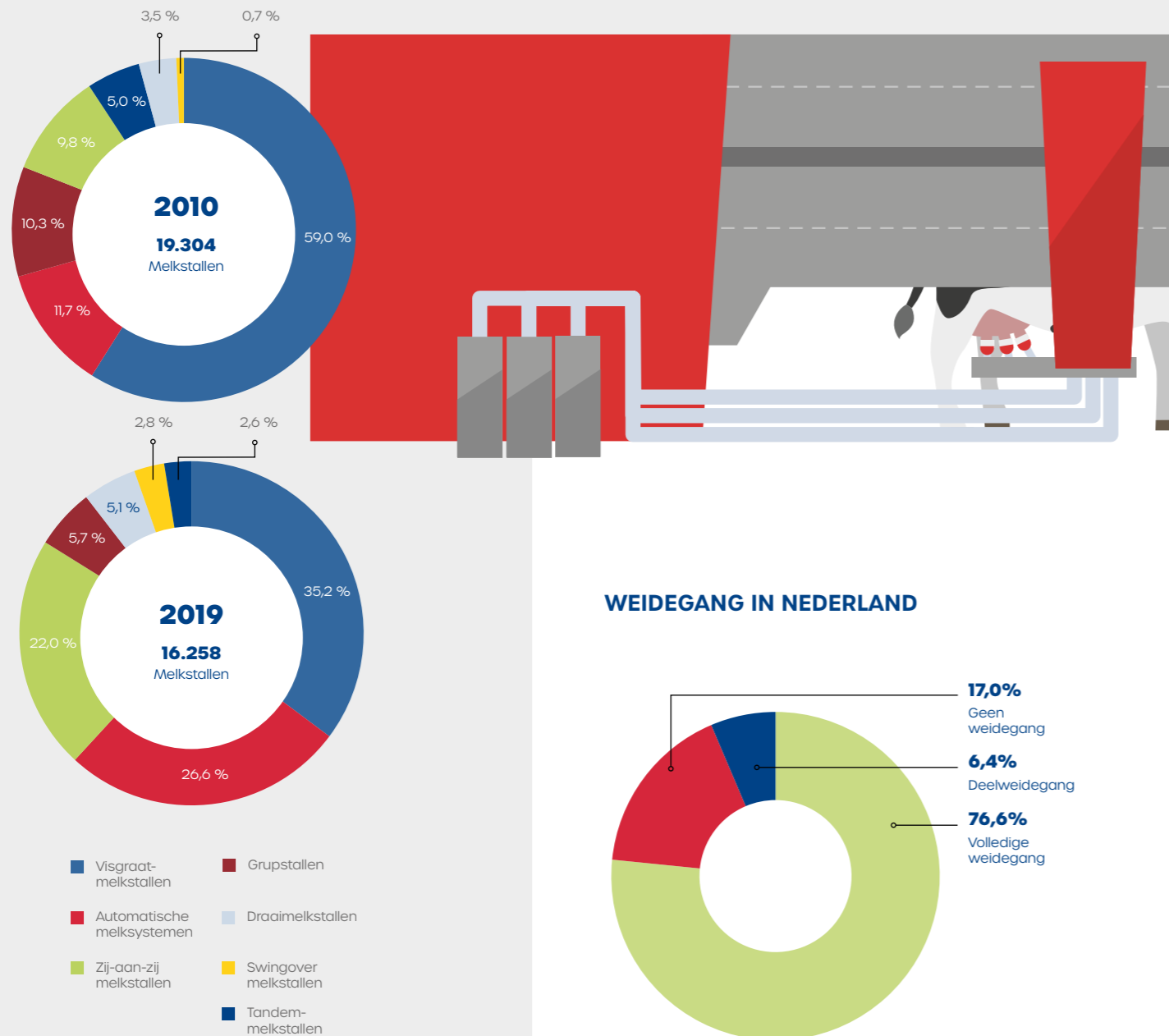
Bron: CBS, RVO.nl, ZuivelNL

MELKVEEBEDRIJVEN, INDELING NAAR AANTAL MELK- EN KALFKOEIEN PER BEDRIJF

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Minder dan 100 melk- en kalfkoeien	15.545	14.914	13.980	13.266	12.943	12.248	10.886	11.404	10.639	10.060
Percentage van totaal	78%	77%	75%	71%	70%	67%	61%	63%	63%	62%
100 melk- en kalfkoeien en meer	4.260	4.333	4.702	5.399	5.638	6.017	7.024	6.658	6.324	6.200
Percentage van totaal	22%	23%	25%	29%	30%	33%	39%	37%	37%	38%
TOTAAL	19.805	19.247	18.682	18.665	18.581	18.265	17.910	18.062	16.963	16.260

Bron: CBS

TYPE MELKSTALLEN

Bron: Stichting Kwaliteitszorg Onderhoud Melkinstallaties

Bron: Duurzame Zuivelketen, ZuivelNL

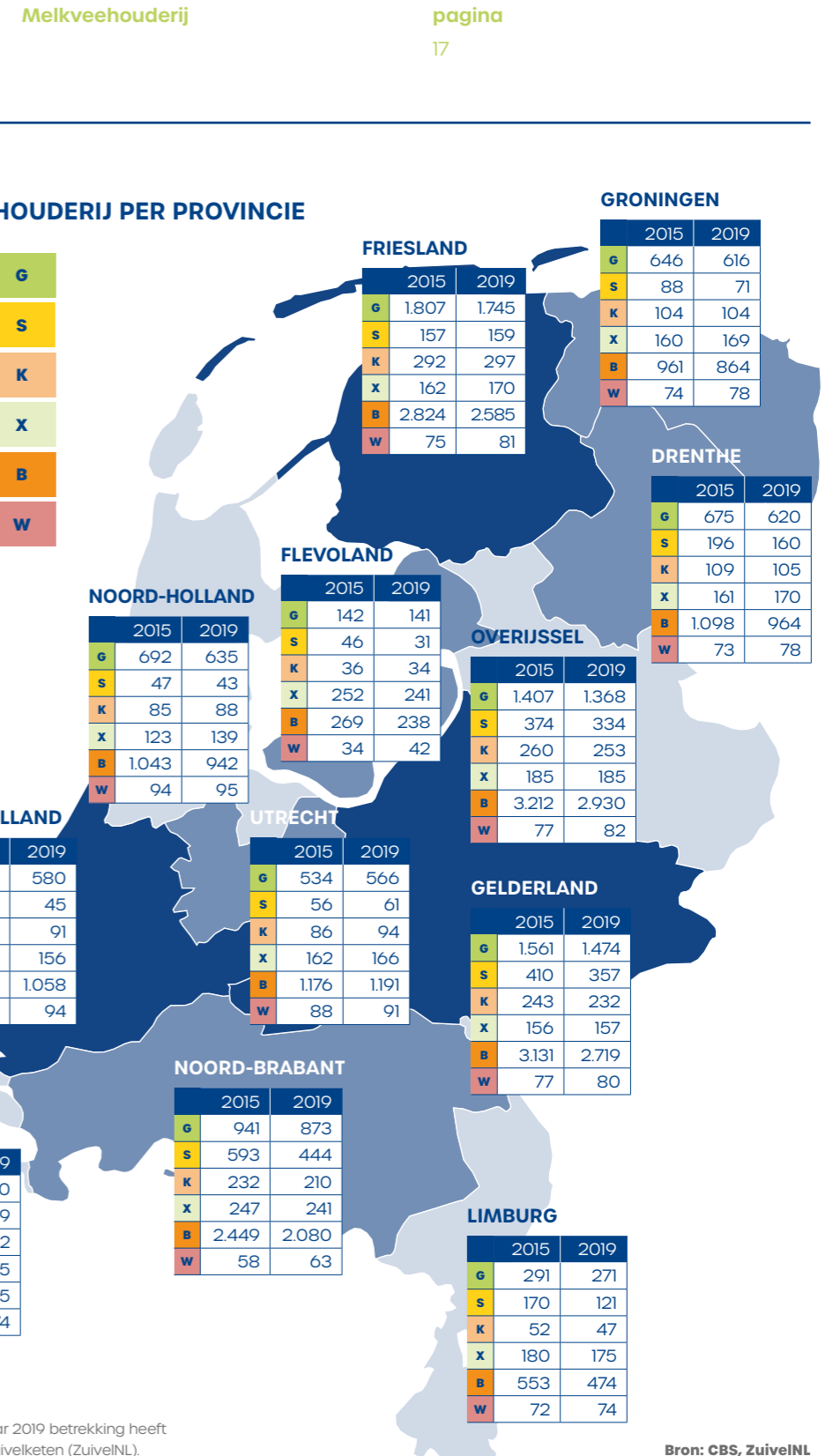
KENGETALLEN VAN DE MELKVEEHOUDERIJ PER PROVINCIE

Oppervlakte grasland (km ²)	G
Oppervlakte snijmaïs (km ²)	S
Melk- en kalfkoeien (x 1.000)	K
Melk- en kalfkoeien per km ² grasland	X
Melkveebedrijven	B
% bedrijven met weidegang ¹	W

NEDERLAND TOTAAL

	2015	2019
G	9.563	9.068
S	2.242	1.874
K	1.622	1.578
X	170	174
B	18.265	16.260
W	78	83

¹De bron bij de provinciale cijfers is CBS, waarbij het jaar 2019 betrekking heeft op het jaar 2018. De bron bij Nederland is Duurzame Zuivelketen (ZuivelNL).

Bron: CBS, ZuivelNL

Industrie

Melkaanvoer

In 2019 bleef de melkaanvoer in de belangrijkste zuivel exporterende landen nagenoeg gelijk aan het jaar daarvoor (+0,1%). In het eerste halfjaar van 2019 was sprake van een daling van het volume. In de tweede helft van het jaar vond groei plaats. De melkaanvoer in de EU nam in 2019 met 0,6% toe. In de eerste twee maanden van het jaar daalde het volume nog, waarna de aanvoer voornamelijk een lichte groei van rond 1% liet zien. Ierland, Polen en het Verenigd Koninkrijk realiseerden de grootste absolute toename, hoewel de Ierse melkaanvoer in het laatste kwartaal fors daalde. De Duitse en Franse melkaanvoer bleef nagenoeg gelijk aan het niveau van 2018. Nederland noteerde een afname van bijna 1%, nog als gevolg van de invoering van de fosfaatregelgeving. De VS lieten in 2019 een bescheiden groei (+0,4%) zien, veroorzaakt door krimp van de melkveestapel in de eerste helft van het jaar en een lagere groei van de gemiddelde melkgift per koe. Tot en met augustus stagneerde de melkproductie, waarna vanaf september lichte groei plaatsvond.

De Nieuw-Zeelandse melkaanvoer liet over het gehele jaar een wisselvallig beeld zien, wat o.a. het gevolg was van droogte en daardoor tegenvallende grasgroei. Dit resulteerde over geheel 2019 in een daling van 0,7%. Australië vervolgde de weg van sterke krimp (-6,6%) als gevolg van voortdurende droogte. Pas in december kwam er licht aan het einde van de tunnel, toen voor het eerst in anderhalf jaar tijd stabilisatie plaatsvond.

Melkverwerking

De Nederlandse zuivelindustrie verwerkte in 2019 naar schatting 13,85 miljard kg melk, iets meer dan in 2018. Er ging meer melk in de productie van kaas en niet-mager melkpoeder. De kaasproductie nam in 2019 met ruim 1% toe tot een volume van 891 duizend ton. Nederland is hiermee goed voor circa 4% van de mondiale kaasproductie. De productie van niet-mager melkpoeder steeg met bijna 10% tot een volume van 177 duizend ton, zich daarmee herstellend van de forse daling in 2018. Minder melk werd verwerkt tot boter en boterolie en mager melkpoeder. De productie van boter en boterolie

daalde in 2019 met meer dan 1% tot een volume van 231 duizend ton. Het productievolume van mager melkpoeder nam met bijna 6% af tot 61 duizend ton.

Structuur

De Nederlandse zuivelindustrie bestond eind 2019 uit 25 ondernemingen met in totaal 53 productielocaties. Vijf van deze ondernemingen zijn coöperaties. Zij verwerken de melk in 27 productielocaties. Het aantal ondernemingen en productielocaties is per saldo al een aantal jaren onveranderd.

De productiewaarde van de Nederlandse zuivelindustrie steeg in 2019 met ruim 1% tot een bedrag van naar schatting € 7,6 miljard. Deze toename weerspiegelt de hogere opbrengsten op de zuivelmarkt. Met name de prijzen van melkpoeder, maar ook die van kaas lagen in 2019 gemiddeld op een hoger niveau. De productiewaarde van boter en boterolie nam daarentegen fors af als gevolg van de sterk gedaalde prijzen. Per 100 kg verwerkte melk kwam de productiewaarde uit op een niveau van € 54,87, bijna 1% hoger dan in 2018.

MELKAANVOER INTERNATIONAAL

Melkaanvoer belangrijkste exporterende landen in de wereld.

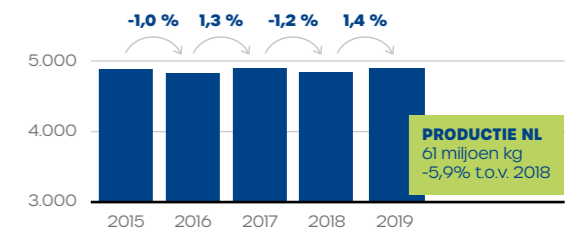
	VOLUME 2019	ABSOLUTE ONTWIKKELING T.O.V. 2018	RELATIEVE ONTWIKKELING T.O.V. 2018
	miljard kg	miljard kg	%
EU-28	157,6	1,0	0,6%
Ierland	8,2	0,4	5,3%
Verenigd Koninkrijk	15,4	0,2	1,6%
Polen	12,2	0,2	1,9%
België	4,2	0,1	2,7%
Duitsland	31,7	0,0	0,1%
Denemarken	5,6	0,0	0,0%
Frankrijk	24,5	0,0	-0,1%
Nederland	13,8	-0,1	-0,7%
Italië	12,0	-0,1	-0,9%
Overig EU-28	30,0	0,2	0,6%
Brazilië	25,8	0,6	2,3%
Verenigde Staten	98,6	0,4	0,4%
Canada	9,5	0,0	-0,1%
Chili	2,4	0,0	-1,1%
Uruguay	2,0	-0,1	-4,5%
Nieuw-Zeeland	21,8	-0,2	-0,7%
Argentinië	10,6	-0,2	-1,8%
Turkije	9,6	-0,5	-4,7%
Australië	8,8	-0,6	-6,6%

Bron: Eurostat, RVO.nl, nationale statistieken

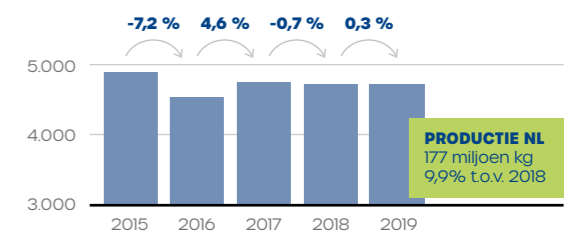
MONDIALE PRODUCTIE VAN AANTAL ZUIVELPRODUCTEN

miljoen kg

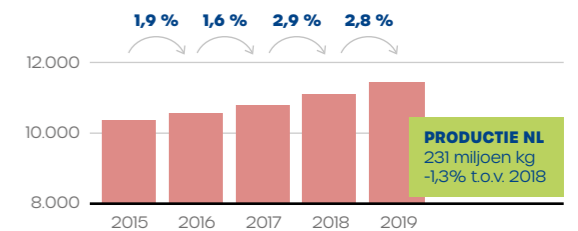
MAGER MELKPOEDER

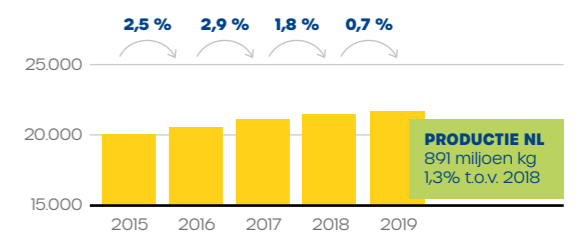
NIET-MAGER MELKPOEDER

BOTER EN BOTEROLIE

KAAS

Bron: Eurostat, IDF, RVO.nl, USDA, ZMB, ZuivelNL, nationale statistieken

GEOGRAFISCHE SPREIDING ZUIVELINDUSTRIE

Situatie per 31-12-2019

- FrieslandCampina (21)
- Ausnutria (2)
- A-ware (2)
- Bel Leerdammer (2)
- DOC Kaas (2)
- Kaasmakerij Henri Willig (2)
- Danone/Nutricia (2)
- Rouveen Kaasspecialiteiten (2)
- Vreugdenhil Dairy Foods (2)
- Arla Foods NIJKERK
- CONO Kaasmakers WESTBEEMSTER
- De Graafstroom BLESKENSGRAAF
- Den Eelder WELL
- DV Nutrition 1 HOOGEVEEN
- Eijssen Dairy BEEK
- Farm Dairy LELYSTAD
- Fonterra HEERENVEEN
- Globemilk BOXMEER
- Hochwald Foods BOLSWARD
- Kaasmakerij Özgazi ETTEN-LEUR
- Nestlé NUNSPEET
- Trouw Nutrition SLOTEN
- Vecozuivel ZEEWOLDE
- VIV Buisman ZELHEM
- Zuivelhoeve HENGEL OV

KENGETALLEN NEDERLAND

	2017	2018	2019
Ondernemingen ²	25	25	25
Totaal fabrieken:	53	53	53
Coöperatief	27	27	27
Niet coöperatief	26	26	26
Verwerkte melk (miljoen kg)	14.143	13.749	13.850
Productiewaarde (miljoen euro)	7.725	7.500	7.600

¹Vanaf 1 januari 2020 DMK Group
²Die meer dan 10 miljoen kg (rauwe) melk, room en/of wei verwerken

Bron: RVO.nl, ZuivelNL

TOP-20 GROOTSTE ZUIVELCONCERNEN

Omzet in 2018 + fusies en acquisities tussen 1 januari en 30 juni 2019

	CONCERN	LAND	OMZET (miljard euro)
1	Nestlé	Zwitserland	20,6
2	Lactalis	Frankrijk	17,6
3	Danone	Frankrijk	15,2
4	Fonterra	Nieuw-Zeeland	12,1
5	FrieslandCampina	Nederland	11,6
6	Dairy Farmers of America	Verenigde Staten	11,5
7	Arla Foods	Denemarken/Zweden	10,5
8	Yili	China	9,5
9	Saputo	Canada	9,3
10	Mengniu	China	8,7
11	Dean Foods	Verenigde Staten	6,3
12	Unilever	Nederland/VK	5,7*
13	DMK	Duitsland	5,6
14	Kraft Heinz	Verenigde Staten	5,1
15	Sodiaal	Frankrijk	5,0
16	Meiji	Japan	4,9
17	Savencia	Frankrijk	4,9
18	Agropur	Canada	4,4
19	Schreiber Foods	Verenigde Staten	4,3*
20	Müller	Duitsland	4,3*

* Schatting

Bron: Rabobank

STRUCTUUR ZUIVELINDUSTRIE PER PRODUCT

Aantal ondernemingen, gespecificeerd per product in een aantal EU-lidstaten in 2018.

CONSUMPTIEMELK	TOTAAL	< 100.000 ton	> 100.000 ton
Duitsland	64	48	16
Frankrijk	61	52	9
Ierland	38	37	1
Polen	90	87	3
Nederland	9	6	3
Verenigd Koninkrijk	40	31	9
EU-28	1.017		

BOTER	TOTAAL	< 10.000 ton	> 10.000 ton
Duitsland	69	55	14
Frankrijk	141	129	12
Ierland	38	30	8
Polen	105	100	5
Nederland	6	4	2
Verenigd Koninkrijk	26	21	5
EU-28	1.286		

KAAS	TOTAAL	< 10.000 ton	> 10.000 ton
Duitsland	106	62	44
Frankrijk	516	474	42
Ierland	38	34	4
Polen	156	133	23
Nederland	19	11	8
Verenigd Koninkrijk	51	38	13
EU-28	5.331		

PRODUCTEN IN POEDERVORM	TOTAAL	< 20.000 ton	> 20.000 ton
Duitsland	38	27	11
Frankrijk	34	26	8
Ierland	38	32	6
Polen	37	35	2
Nederland	8	6	2
Verenigd Koninkrijk	4	3	1
EU-28	252		

Bron: Eurostat (3-jaarlijkse enquête)

Duurzaamheid

PRODUCT CARBON FOOTPRINT MELKVEEHOUDERIJ

gram CO₂-equivalenten per kg afgeleverde meetmelk naar bron

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Op het melkveebedrijf									
Pens en darmfermentatie (methaan)	538	540	548	549	541	541	523	483	480
Mest (methaan) a)	150	148	152	154	151	155	147	139	137
Mest en bodem (lachgas) b)	153	156	158	157	159	143	133	124	121
Energiegebruik (CO ₂) c)	31	33	34	31	33	31	30	29	28
Totaal op het melkveebedrijf	872	877	892	892	884	871	833	775	767
Bij productie grondstoffen									
Krachtvoer (CO ₂)	295	307	327	335	326	347	342	336	315
Ruwvoer en bijproducten (CO ₂)	24	27	32	34	36	34	33	29	33
Kunstmest (CO ₂)	39	38	40	39	40	37	34	34	30
Energie (CO ₂) d)	37	20	21	22	20	19	19	19	18
Overig (CO ₂) e)	32	36	34	29	30	29	26	29	33
Totaal productie grondstoffen	426	428	455	459	452	467	454	447	428
Totaal melkveehouderij	1.298	1.304	1.347	1.352	1.336	1.338	1.287	1.222	1.195

a) emissies uit dierlijke mest a.g.v. fermentatieprocessen in een anaerobe omgeving;

b) emissies t.g.v. nitrificatie- en denitrificatieprocessen in de opslag van dierlijke mest en in de bodem, en de indirecte emissie na atmosferische depositie van N-verbindingen en door afspoeling en uitspoeling van N uit landbouwbodems;

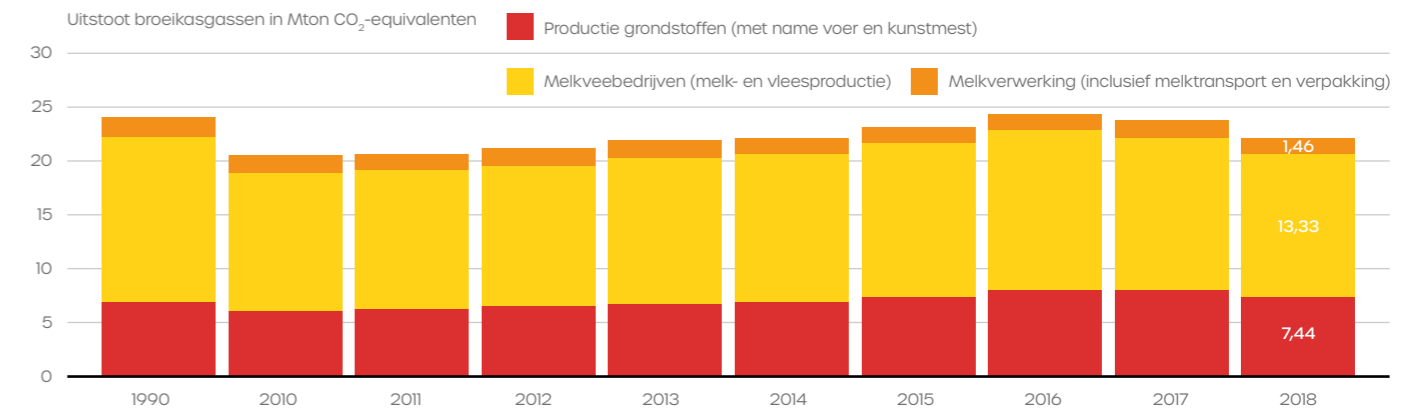
c) directe emissie van fossiele brandstoffen (aanname dat 80% van totale emissie van fossiele brandstoffen bij verbranding op melkveebedrijf plaatsvindt), inclusief loonwerk en teeltwerkzaamheden;

d) emissie die plaatsvindt bij productie van elektriciteit (100%) en fossiele brandstoffen (aanname dat 20% van totale emissie van fossiele brandstoffen bij productie plaatsvindt)

e) emissie bij de productie van overige aangevoerde grondstoffen, bijvoorbeeld landbouwplastics en pesticiden.

Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2018

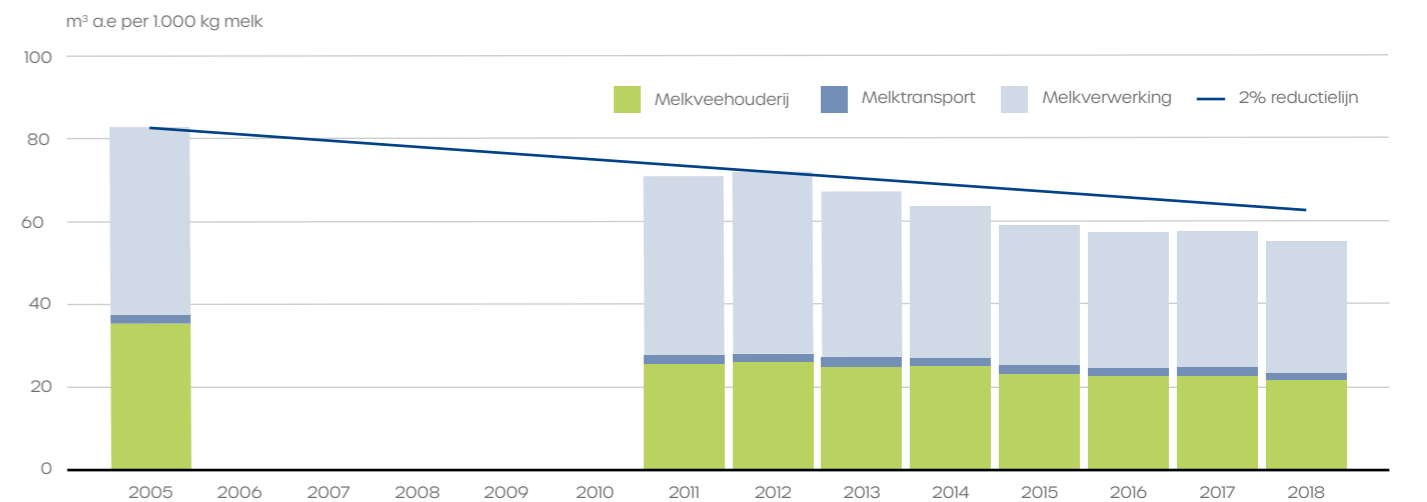
SECTOR CARBON FOOTPRINT UIT ZUIVELKETEN

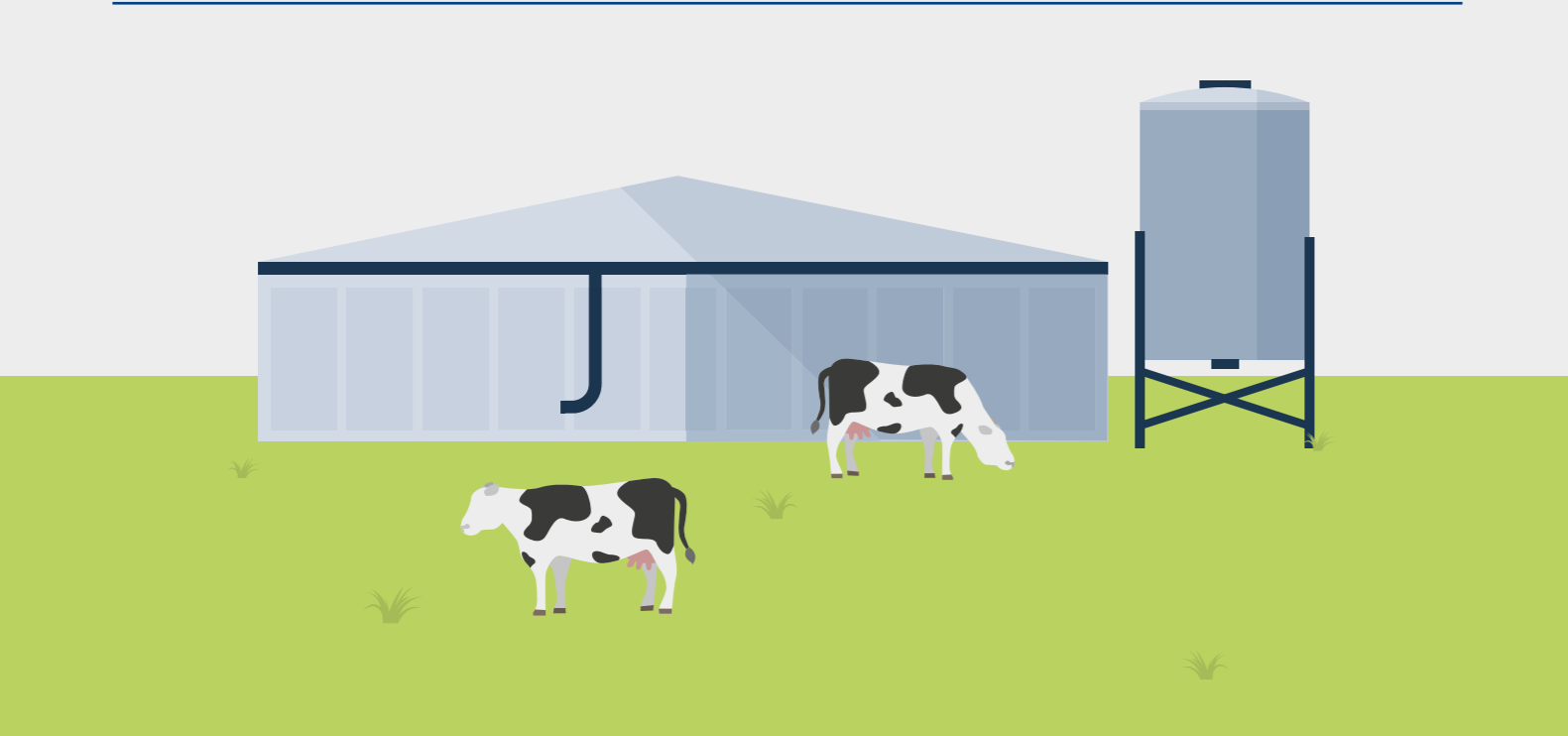
Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2018

VERLOOP ENERGIE-EFFICIËNTIE IN GEHELE ZUIVELKETEN IN RELATIE TOT DOELSTELLING

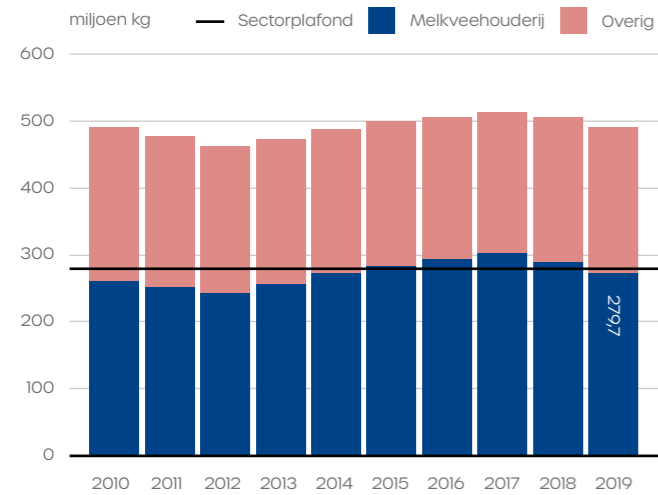
(jaarlijks 2% reductie ten opzichte van referentiejaar 2005)

Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2018

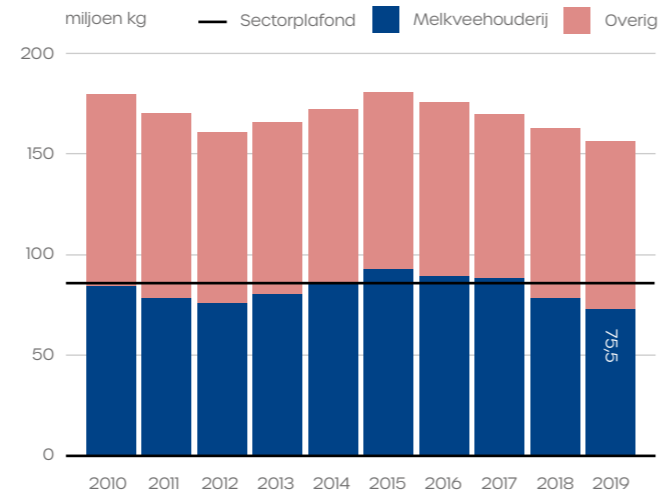

STIKSTOFPRODUCTIE IN DIERLIJKE MEST

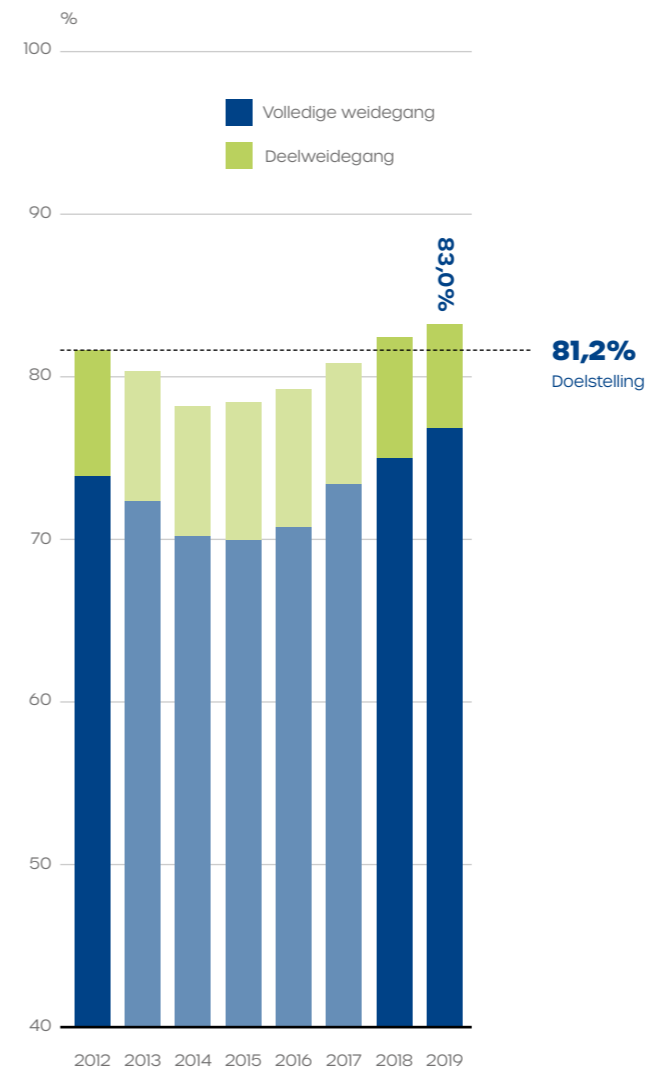
Sectorplafond melkveehouderij 281,8 miljoen kg

FOSFAATPRODUCTIE IN DIERLIJKE MEST

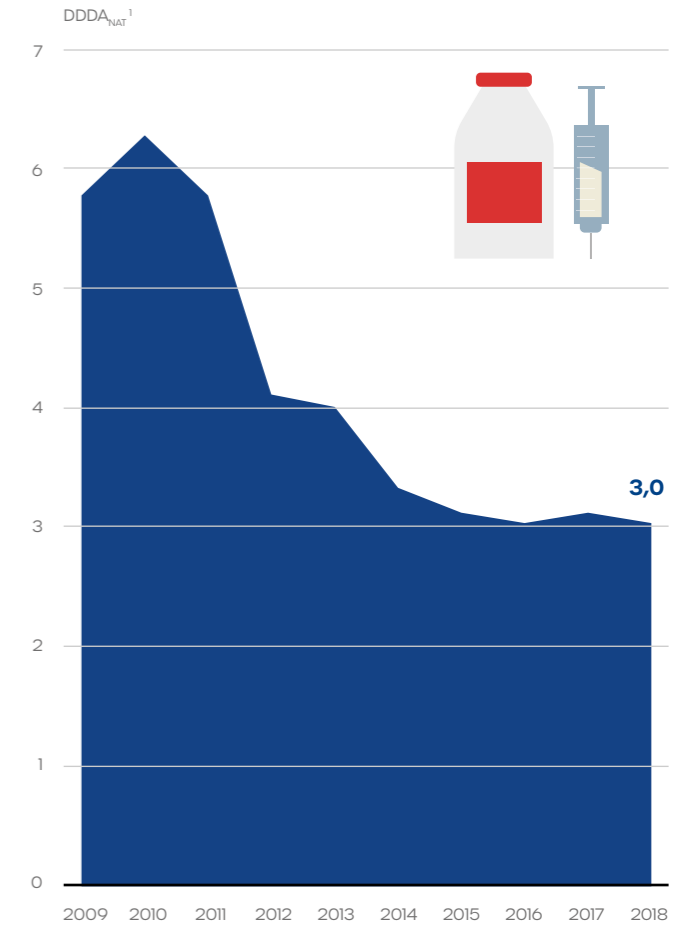
Sectorplafond melkveehouderij 84,9 miljoen kg **Bron: CBS**

WEIDEGANG

Bron: Duurzame Zuivelketen, ZuivelNL

**ONTWIKKELING GEMIDDELDE ANTIBIOTICA-
GEBRUIK MELKVEEBEDRIJVEN VOLGENS SDA
(AUTORITEIT DIERGENEESMIDDELEN)**

¹ Defined Daily Dose Animal, National: gebruik van antibiotica op nationaal niveau

Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2018

Handel

Uitvoer

De totale uitvoerwaarde nam in 2019 met ruim 2% toe tot een bedrag van meer dan € 7,8 miljard. Deze toename is vooral toe te schrijven aan de productgroep kaas, waar een stijging werd gerealiseerd van ruim € 200 miljoen (+6%). Ook de uitvoerwaarde van mager melkpoeder steeg flink, met bijna € 67 miljoen (+25%). Nadat de uitvoerwaarde van boter en boterolie in 2018 nog met bijna 5% was toegenomen, daalde deze in 2019 met ruim 9%. Bij niet-mager melkpoeder werd een krimp (-2%) gerealiseerd in de waarde van de uitvoer.

De stijging van de uitvoerwaarde van kaas was het resultaat van zowel hogere prijzen als een stijging in de uitgevoerde hoeveelheid. Laatstgenoemde kwam uit op bijna 911 duizend ton, ruim 4% meer dan in 2018. De toename kwam voor een belangrijk deel voor rekening van handel met EU lidstaten. Vooral in Duitsland, België, Frankrijk en

Spanje werd meer afgezet. De export naar bestemmingen buiten de EU-grenzen nam licht toe. De daling van de uitvoerwaarde van boter en boterolie was prijsgerelateerd, aangezien het volume met 6% toenam. In tegenstelling tot bij kaas werd de groei van het exportvolume aan boter en boterolie in belangrijke mate buiten de Europese Unie gerealiseerd. De derde landenexport nam in 2019 met maar liefst 34% toe.

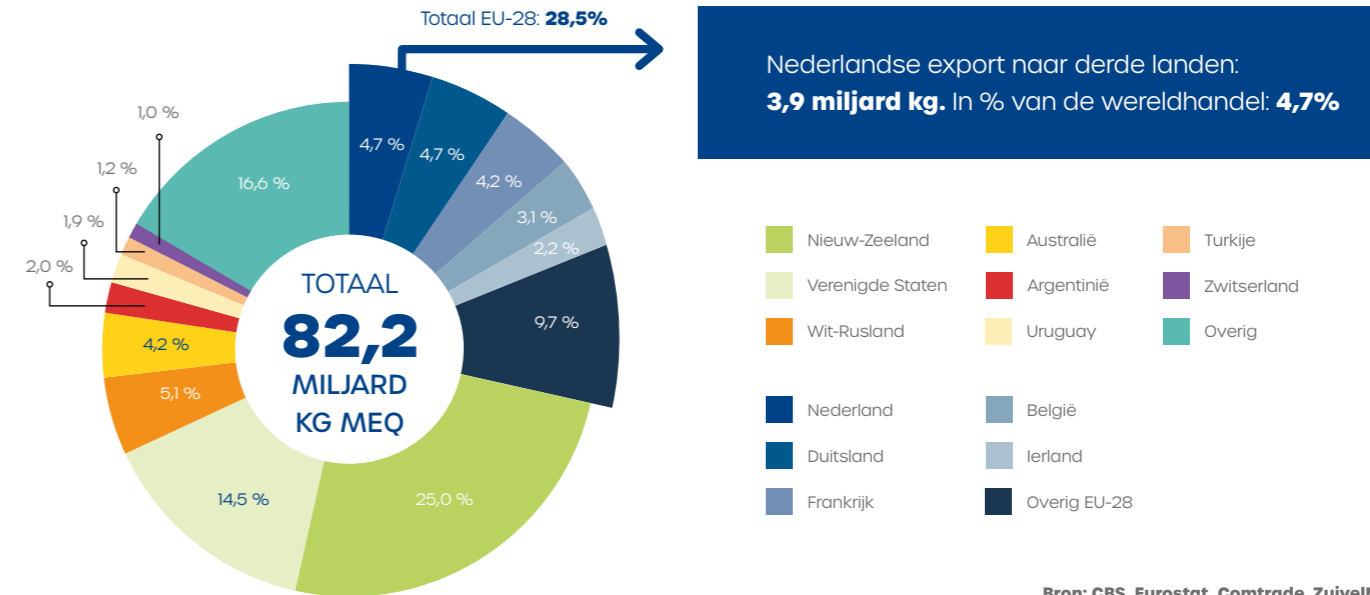
Bij niet-mager melkpoeder kwam de afname in de uitvoerwaarde volledig door een daling in het volume (-9%). Een stijging in het gemiddelde prijsniveau kon dit gedeeltelijk compenseren. De sterke stijging van de uitvoerwaarde van mager melkpoeder werd zowel veroorzaakt door het fors hogere gemiddelde prijsniveau, als door de aanzienlijke toename van het exportvolume (+10%). De volumestijging werd nagenoeg volledig binnen de EU gerealiseerd.

De EU is structureel de belangrijkste afzetregio voor Nederlandse zuivelproducten. In 2019 was de intrahandel goed voor ruim € 5,6 miljard, bijna driekwart van de totale uitvoerwaarde. België, Duitsland en Frankrijk zijn met een gezamenlijk aandeel van ruim 70% de belangrijkste afzetmarkten. Nederland is daarnaast van alle EU-lidstaten het meest actief op de wereldmarkt. Het Nederlandse aandeel in de wereldhandel, die in 2019 op 82,2 miljard kg melkequivalenten uitkwam, bedroeg bijna 5%. Hiermee behoort Nederland tot de top-5 van grootste zuivel-exporteurs in de wereld, samen met Nieuw-Zeeland, Verenigde Staten, Wit-Rusland en Duitsland.

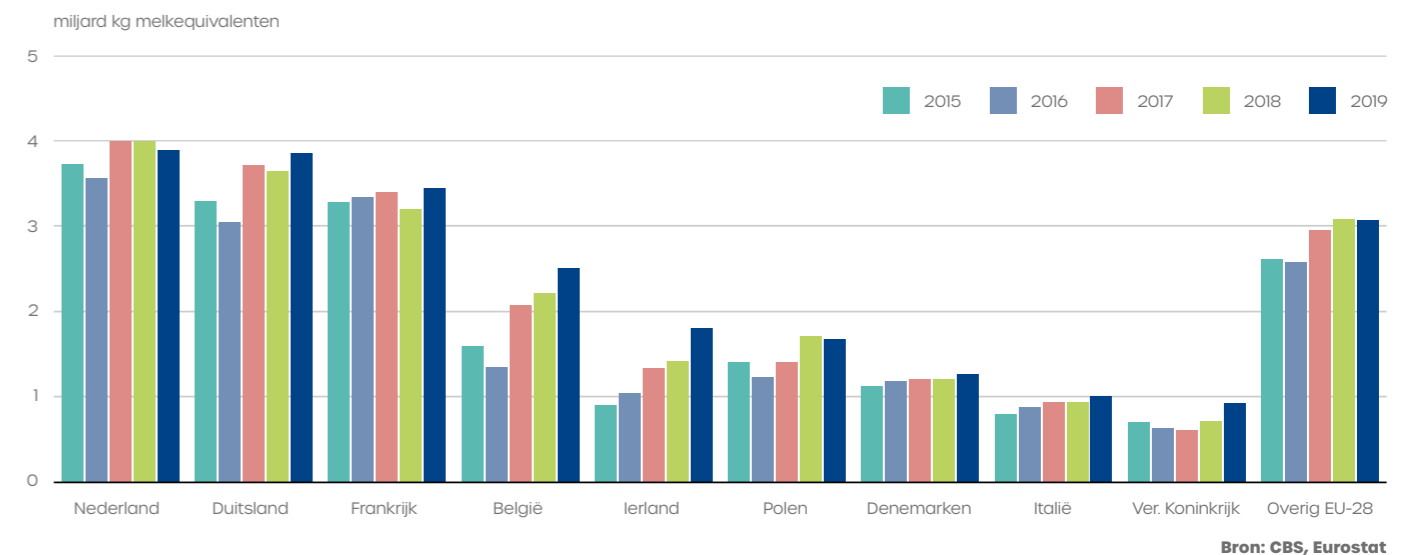
De top-5 bestemmingen voor de Nederlandse zuivelexport buiten de EU lagen, evenals in 2018, allemaal in Azië, namelijk China (inclusief Hong Kong), Verenigde Arabische Emiraten, Saudi-Arabië, Zuid-Korea en Japan.

POSITIE NEDERLANDSE ZUIVELEXPORT OP DE WERELDMARKT

Exportaandelen belangrijkste zuivelexporteurs (in % van het wereldhandelstotaal, uitgedrukt in melkequivalenten)

OVERZICHT VAN DE ZUIVELEXPORT VAN DE EU NAAR DERDE LANDEN

INVOER

miliard euro

TOTAAL (alle producten)	460,0
Landbouwproducten	63,1
Waarvan zuivelproducten*	3,8

HANDELSBALANS 2019

POSITIEF SALDO
HANDELSBALANS

miliard euro

TOTAAL (alle producten)	56,0
Landbouwproducten	28,7
Waarvan zuivelproducten*	4,0

UITVOER

miliard euro

TOTAAL (alle producten)	516,0
Landbouwproducten	91,8
Waarvan zuivelproducten*	7,8

* Kaas, boter en boterolie, gefermenteerde producten, ingedikte melk, melk en room, wei en weiprodukten en producten met melkbestanddelen (HS-codes 0401 t/m 0406 en 17021)

Bron: CBS, Eurostat

TOP-5 BESTEMMINGEN NEDERLANDSE EXPORT IN WAARDE

miljoen euro

KAAS

BESTEMMING	WAARDE	%
EU-28	3.059,6	83,7%
waarvan naar: Duitsland	1.197,1	32,8%
België	476,0	13,0%
Frankrijk	372,8	10,2%
Spanje	224,3	6,1%
Italië	130,8	3,6%
Japan	97,7	2,7%
Verenigde Staten	81,7	2,2%
Mexico	38,0	1,0%
Egypte	33,4	0,9%
Overige	344,4	9,4%
Totaal	3.654,8	100,0%

BOTER EN BOTEROLIE

BESTEMMING	WAARDE	%
EU-28	1.183,1	86,9%
waarvan naar: Duitsland	407,5	29,9%
Frankrijk	309,0	22,7%
België	179,7	13,2%
Italië	71,3	5,2%
Verenigd Koninkrijk	66,9	4,9%
Indonesië	21,2	1,6%
Japan	20,1	1,5%
Singapore	16,8	1,2%
Syrië	8,8	0,6%
Overige	110,7	8,1%
Totaal	1.360,7	100,0%

NIET MAGER MELKPOEDER

BESTEMMING	WAARDE	%
EU-28	153,2	26,2%
waarvan naar: Duitsland	38,4	6,6%
België	35,0	6,0%
Frankrijk	25,1	4,3%
Verenigd Koninkrijk	15,5	2,7%
Italië	13,2	2,3%
Koeweit	69,4	11,9%
China (incl. Hong Kong)	44,7	7,6%
Nigeria	33,0	5,6%
Angola	30,5	5,2%
Overige	254,0	43,4%
Totaal	584,8	100,0%

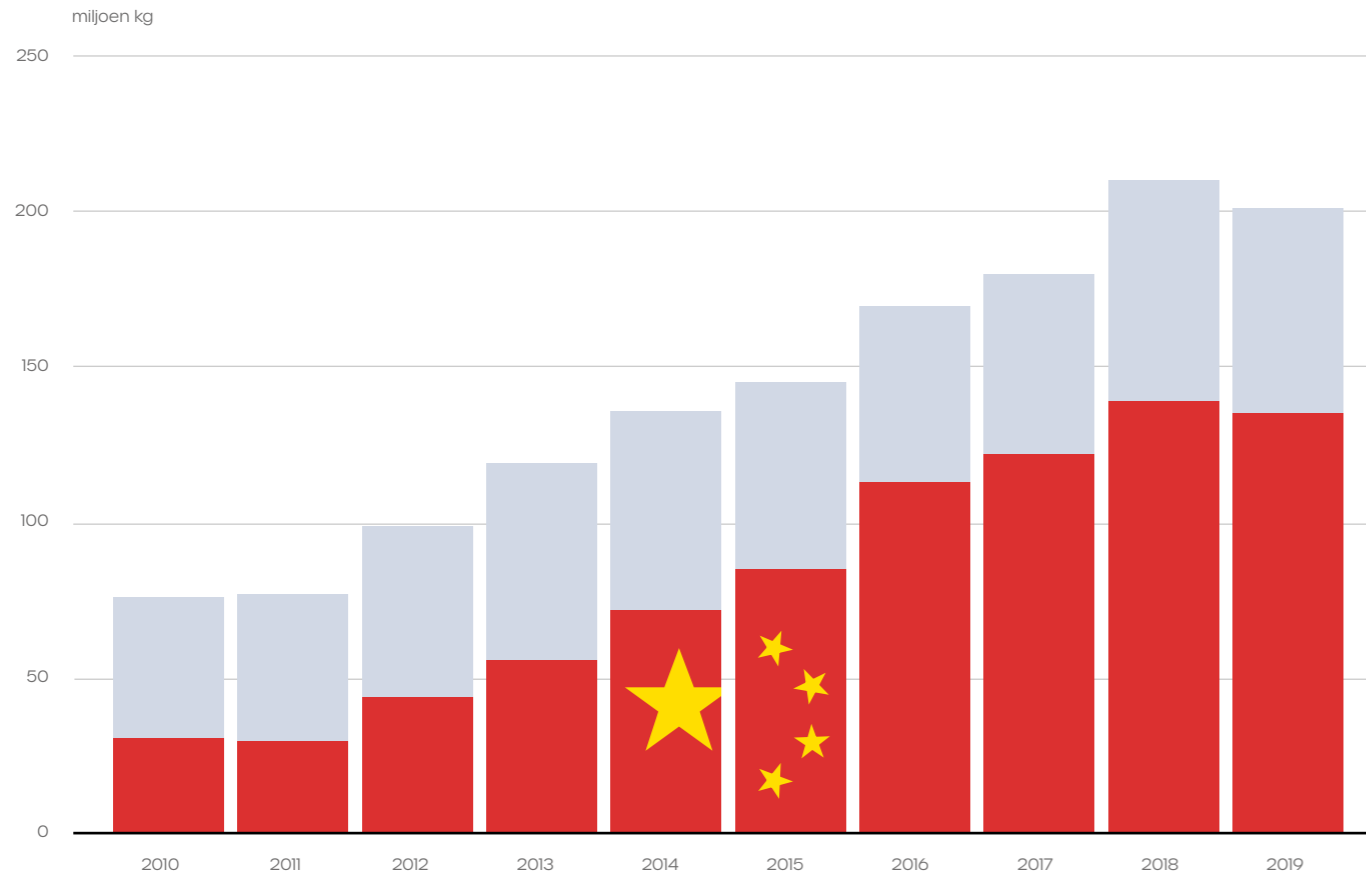
MAGER MELKPOEDER

BESTEMMING	WAARDE	%
EU-28	121,5	36,6%
waarvan naar: België	29,1	8,7%
Duitsland	27,5	8,3%
Italië	19,5	5,9%
Frankrijk	14,0	4,2%
Spanje	10,6	3,2%
Filippijnen	21,6	6,5%
Saudi-Arabië	20,5	6,2%
China (incl. Hong Kong)	20,3	6,1%
Indonesië	17,2	5,2%
Overige	131,3	39,5%
Totaal	332,3	100,0%

Bron: CBS, Eurostat

NEDERLANDSE EXPORT VAN KINDERVOEDING

Exclusief intrahandel, HS-code 190110

Naast de export van reguliere zuivelproducten worden er vanuit Nederland ook veel producten verhandeld met een hoog gehalte aan zuivelbestanddelen, waaronder kindervoeding. Opvallend hierbij is dat door de jaren heen China (inclusief Hong Kong) voor Nederland verreweg

de belangrijkste exportbestemming is. De Nederlandse export van kindervoeding naar dit land vertegenwoordigde in 2019 een waarde van bijna € 1,7 miljard.

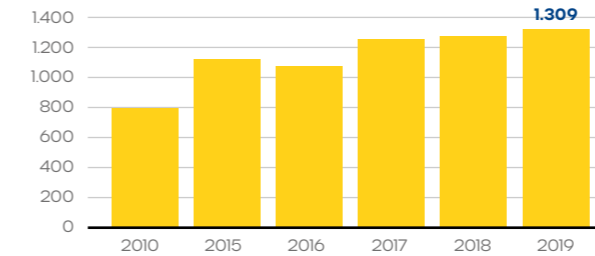
Bron: Eurostat

ONTWIKKELING NEDERLANDSE INVOER

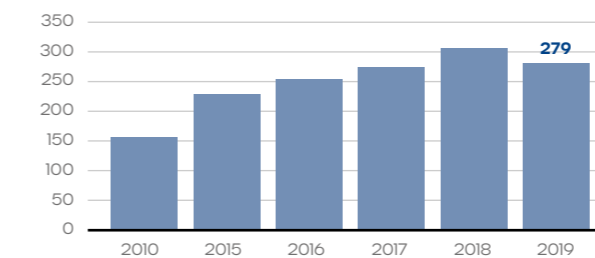
(inclusief intrahandel)

miljoen euro

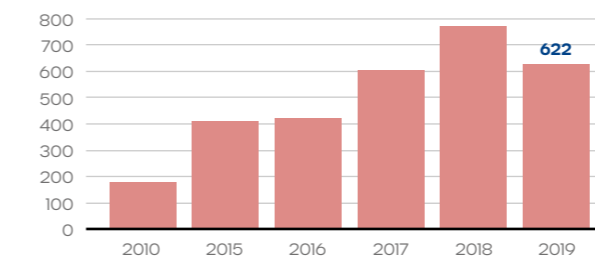
KAAS

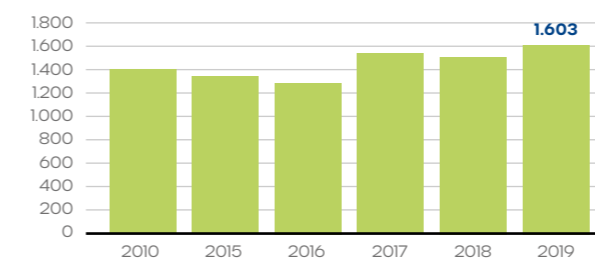
MELK EN ROOM*

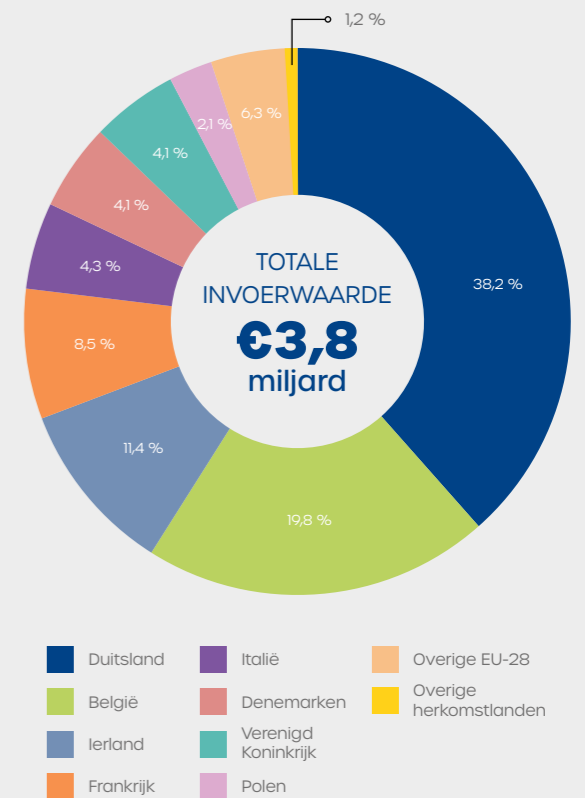
BOTER EN BOTEROLIE

OVERIG**

HERKOMSTLANDEN NEDERLANDSE INVOER

Bron: CBS, Eurostat

*In consumenten verpakking
**Melkpoeder, gecondenseerde melk, yoghurt en overige gefermenteerde producten, wei en weiprodukten, melk en room (in bulk).

Bron: CBS, Eurostat

Consumptie

Nederland heeft een lange traditie van zuivelconsumptie. Melk, kaas, yoghurt en zuiveldesserts vormen voor veel Nederlanders onderdeel van het dagelijkse voedingspatroon. Dat zuivel ook bijdraagt aan de gezondheid van mensen blijkt uit het gegeven dat zuivel een plek heeft in de Schijf van Vijf van het Voedingscentrum. Dit is een voorlichtingsmodel over een goede, veilige en meer duurzame voedselkeuze.

Het aandeel van zuivel in de consumptieve bestedingen van Nederlandse huishoudens aan voeding en niet-alcoholische dranken is met ruim 14% al jaren min of meer stabiel. In 2018 was daarmee € 5,5 miljard gemoeid, ofwel 1,6% van het totaal aan consumptieve bestedingen.

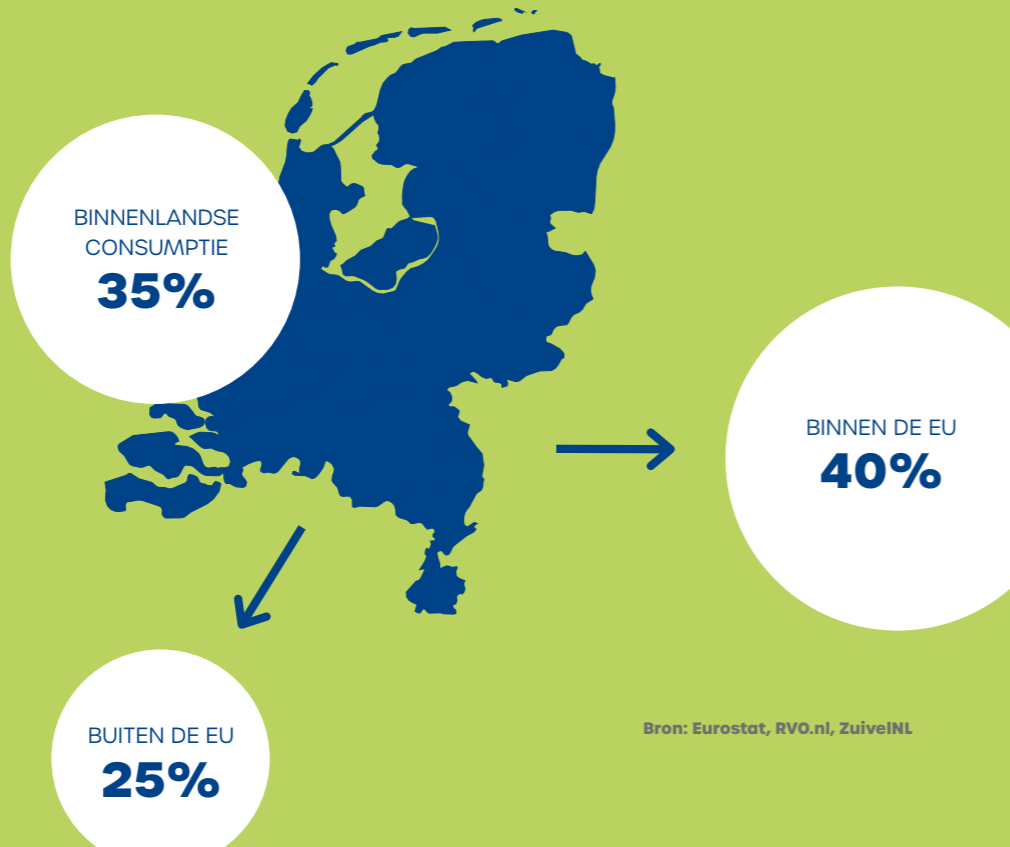
Van de in Nederland beschikbare zuivel (uitgedrukt in melkequivalenten), die bestaat uit de nationale melkproductie en de import, wordt circa 35% geconsumeerd in Nederland. De overige 65% wordt geëxporteerd. Kaas maakt een belangrijk onderdeel uit van de Nederlandse

zuivelconsumptie. De Nederlandse kaasconsumptie per hoofd van de bevolking beweegt zich al jaren boven het Europese gemiddelde. Gemiddeld eet een Nederlander ongeveer 20 kg kaas per jaar.

WAAR GAAT DE ZUIVEL VANUIT NEDERLAND NAARTOE?

Op basis van productie, invoer en uitvoer

in % melkequivalent

Bron: Eurostat, RVO.nl, ZuivelNL

CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN NEDERLANDSE HUISHOUDENS

miljard euro

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aardappelen, groenten en fruit	5,8	5,9	6,0	6,3	6,4	6,8	7,1	7,5	7,8
Brood en graanproducten	6,4	6,5	6,9	7,0	7,0	7,1	7,1	7,3	7,6
Vlees en vleesproducten	6,1	6,3	6,5	6,6	6,5	6,7	6,9	7,1	7,4
Zuivel, eieren, oliën en vetten	4,4	4,5	4,6	4,7	4,8	4,9	5,0	5,3	5,5
Suiker, zoetwaren en ijs	2,3	2,4	2,4	2,4	2,5	2,6	2,6	2,7	2,8
Mineraalwater, frisdranken e.d.	1,7	1,9	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	1,9	2,0
Vis	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3
Koffie, thee en cacao	0,9	1,0	1,1	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2
Overige voedingsmiddelen	2,1	2,2	2,3	2,5	2,6	2,6	2,7	2,8	2,9
Totaal voeding en niet-alcoholische dranken	30,7	31,8	33,0	33,6	33,8	34,9	35,6	37,0	38,4
Totale consumptieve bestedingen	290,5	296,8	297,2	300,4	304,2	310,8	316,0	327,3	341,5
Aandeel zuivelproducten in:									
Totaal voeding en niet-alcoholische dranken	14,3%	14,3%	14,0%	13,9%	14,3%	14,1%	14,0%	14,3%	14,3%
Totale consumptieve bestedingen	1,5%	1,5%	1,6%	1,5%	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%

Bron: CBS

Zuivel in Cijfers 2019 is een publicatie van ZuivelNL. Het biedt een cijfermatig overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse Zuivelsector.

ZuivelNL is de ketenorganisatie van de Nederlandse zuivelsector en is actief op terreinen waar samenwerking tussen de schakels in de zuivelketen tot meerwaarde leidt. Activiteiten zijn het financieren en initiëren van onderzoek & innovatie in de melkveehouderij en zuivelketen, het financieren en het faciliteren van de ontwikkeling en het programmamanagement op het gebied van duurzaamheid en diergezondheid & dierenwelzijn. Voorbeelden hiervan zijn de Duurzame Zuivelketen, de KringloopWijzer en KoeMonitor. In het kader van voedselveiligheid financiert ZuivelNL het onderzoeksprogramma Gemeenschappelijk Research Zuivel. ZuivelNL publiceert marktinformatie over de internationale zuivelmarkt en de Nederlandse melkveehouderij en faciliteert de export van zuivelproducten. ZuivelNL richt zich met educatieprogramma's op melkveehouders, medewerkers in de zuivelindustrie en op het onderwijs.

ZUIVELNL
BENOORDENHOUTSEWEG 46
2596 BC DEN HAAG

070 2191600
INFO@ZUIVELNL.ORG
WWW.ZUIVELNL.ORG

KVK 59667222

2019